

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

VALVONTASUUNNITELMAN 2023 TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

SISÄLTÖ:

1. Johdanto	3
2. Yhteistoiminta-alue ja valvontakohteet	3
3. Terveysvalvonnan valvontasuunnitelman toteutuminen	4
3.1 Elintarvikevalvonta.....	4
3.2 Terveystensuojelulain mukainen valvonta.....	9
3.3 Tupakkalain mukainen valvonta ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	11
3.4 Muut terveystensuojelun tehtävät.....	11
3.5 Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuma.....	15
4. Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen	15
4.1 Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta	15
4.2 Eläinlääkäripalvelut.....	17
5. Toimintatuotot	19
6. Henkilövoimavarat ja niiden riittävyys.....	20

1. Johdanto

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen kuntien muodostama ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen vuoden 2023 valvontasuunnitelma hyväksyttiin ympäristöterveyslautakunnassa 20.12.2022 (§ 23). Tässä raportissa arvioidaan yhteistoiminta-alueen vuoden 2023 valvonnan toteutumista.

2. Yhteistoiminta-alue ja valvontakohteet

Taulukko 1: Yhteistoiminta-alueen asukasmäärä kunnittain vuonna 2023 (tilanne 31.12.2022)

Kunta	Asukasmäärä (henkilöä)
Siilinjärvi (isäntäkunta)	21232
Lapinlahti	9099
Kaavi	2689
Tuusniemi	2394
Rautavaara	1477
Yhteensä	36891

Taulukko 2: Vuoden 2023 valvontakohteiden määrä valvontalajeittain

Valvontalaji	Valvontakohteiden määrä*
Elintarvikevalvonta	292
Maidontuotantotilat	153
Terveydensuojelun valvonta	240
Tupakkalain valvonta	42
Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	24
Yhteensä	751

*) valvontasuunnitelman 2023 liite A:n mukaisesti

Terveysvalvonnassa on ollut käytössä helmikuusta 2019 lähtien VATI – ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontatietojärjestelmäohjelma, johon viranhaltijat syöttävät valvontakohde- ja valvontatiedot. Tietojärjestelmää on kehitetty valtakunnallisesti edelleen vuoden 2023 aikana. VATI-tietojärjestelmässä tiedot siirtyvät suoraan valtakunnallisiin tietoihin. Vuodesta 2023 alkaen, kun vettä toimittavien laitosten näytteenottosuunnitelmat on saatu tehtyä VATI-järjestelmään, on myös vesilaitosten veden laatutiedot/tietoja tallennettu järjestelmään. EU-vesilaitosten tiedot vuodelta 2022 raportoitiiin erillisillä raportointilomakkeilla viimeisen kerran vuonna 2023. Vuoden 2023 tietojen pitäisi siirtyä VATI-tietojärjestelmän kautta, kun näytteenottosuunnitelmat ja tulokset saadaan VATI-järjestelmään.

Vuoden 2022 tammikuussa ympäristöterveyspalveluiden toimistotilat siirtyivät Toivalan Lentokapteeniin yhteisiin tiloihin Sydän-Savon maaseutupalveluiden kanssa. Vuoden 2023 aikana etätyökäytännöt vakiintuivat. Työskentely on mahdollista myös Siilinjärven kunnan muissa toimitiloissa.

Syksyllä 2022 saatiin täyttää vakinaisesti pitkään täyttämättä ollut terveystarkastajan virka. Viran täyttämällä on ollut positiivien vaikutus siihen, että valvonnan toteutumisessa on vuonna 2023 päästy aiempia vuosia lähemmäs asetettuja tavoitteita.

3. Terveysvalvonnan valvontasuunnitelman toteutuminen

Kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelman toteutuminen vuosittain ja toimittaa valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi sekä toteutuneiden valvontatietojen raportointi aluehallintovirastolle kunkin vuoden maaliskuun loppuun mennessä, vuoden 2023 osalta alustavia tietoja on toivottu jo helmikuun 2024 loppuun mennessä. Aluehallintovirasto toimittaa toteumaraportin keskusvirastoille tarkastettuaan sen. Arviointi toteutetaan sähköisen Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän (VYHA) kautta. Arviointi tulee Valtioneuvoston asetuksen kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) 8 §:n perusteella tehdä ainakin seuraavien tekijöiden osalta:

1. tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin;
2. tarkastusten kattavuus;
3. näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin sekä
4. valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen.

Kuntien valvontasuunnitelmien laatimisen ja toteutumisen arvioinnin ohjeena on käytetty Ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa vuosille 2020–2024 (Valvira, Ruokavirasto) sekä niiden toimialakohtaisia päivityksiä.

Arvioinnissa esitetään myös tarkastuksilla esiin tulleita epäkohtia valvontalajeittain sekä kunnan viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle.

3.1 Elintarvikevalvonta

Taulukko 3: Suunnitellut ja toteutuneet elintarvikevalvonnan tarkastukset vuonna 2023 kohdetyypeittäin

Kohdetyyppi	Kohteiden lkm*	Suunnitellut tarkastukset lkm	Toteutuneet tarkastukset lkm
Liha-alan laitokset	1	0	0
Kala-alan laitokset	3	9	9
Maitoalan laitokset	1	10	10
Muna-alan laitokset	2	1	1
Varastolaitos	2	2	2
Riistan käsittelytilat	3	3	3

Vilja- ja kasvisala	14	12	7
Elintarvikkeiden myynti	49	43	31
Elintarvikkeiden tarjoilu	140	76	68
Elintarvikkeiden kuljetus	5	5	0
Kontaktimateriaalitoiminta	3	3	2
Muut alkutuotannon valvontakohteet	69	2	3
Maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset	153	31	15
Yhteensä, lkm	445	197	151
Valvontasuunnitelman toteutuminen 77 %			

*) Valvontasuunnitelma 2023

Elintarvikehuoneistojen suunnitelluista tarkastuksista tehtiin 77 %. Elintarvikehuoneistoista, hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen tarkastukset toteutuivat valvontasuunnitelman mukaisesti. Alueella oleva liha-alan laitos ei ollut toiminnassa vuonna 2023. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin 12 kpl. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia ovat mm. asiakasyhteydenottoihin ja maakunnalliseen gluteiinittomien pitseriä tuotteiden projektiin liittyvät tarkastukset. Vuonna 2023 valvonta-alueella ei todettu elintarvike- tai vesivälitteisiä epidemioita.

Gluteiinittomien pitsatuotteiden valvontaprojekti toteutettiin yhdessä Kuopion kaupungin ja Siun Soten ympäristöterveydenhuollon yksiköiden kanssa. Projektin tulokset julkaistiin maakunnallisissa ja paikallisissa sanomalehdissä. Valvontayksikön alueella otettiin 10 näytettä joista 7 oli analyysitulosten perusteella gluteenitonta ja 3 ylitti gluteenittoman tuotteen raja-arvon. Uusintanäytteitä otettiin 2 kpl ja ne olivat gluteenittomia, 1 toimija lopetti gluteenittomien tuotteiden valmistuksen.

Valvonta-alueella ei tehty elintarvikepetokseen liittyviä tutkintapyyntöjä vuonna 2023.

Ammattikeittiöistä keskuskeittiöt tarkastettiin kertaalleen (isoimmat kuuluisi tarkastaa kaksi kertaa vuodessa). Lisäksi tarkastettiin edellisenä vuonna tarkastamatta jääneitä tarjoilupaikkoja. Tarkastamatta jätettiin elintarvikkeiden kuljetustoiminta, apteekit ja kotieläinten palautuslihojen myyjät ja kaksi kotileipomoa. Kaikkia tarjoilupaikkojen tarkastuksia ei ehditty tekemään. Tarkastamatta jääneet valvontakohteet siirrettiin tarkastettavaksi vuodelle 2024.

Valvontasuunnitelmassa painopisteenä olleet Oiva-rivit (taulukko sivu 7) huomioitiin tarkastustyössä.

Alkutuotannon tarkastukset omalla valvonta-alueella eivätkä Kuopiossa toteutuneet valvontasuunnitelman mukaisesti. Kuopion kaupungille myytävä laitosvalvonta toteutui suunnitelman mukaisesti.

Yleensä tarkastukset on tehty pääsääntöisesti suunnitelman mukaisesti ilman ennakoilmoitusta ja silloin, kun valvontakohteessa on ollut toimintaa. Joitakin säännöllisen valvonnan tarkastuksia tehtiin sopimalla tarkastusaika etukäteen. Uuden toimipaikan ensimmäinen tarkastusaika sovitaan etukäteen.

Valvontasuunnitelman mukaiset elintarvikevalvonnan tarkastustiedot tallentuvat Ruokaviraston koordinoimaan Oiva-julkistamisjärjestelmään. Kohdekohtaiset elintarvikevalvonnan tiedot julkaistaan osoitteessa www.oivahymy.fi.

Taulukko 4: Siilinjärven, Itä-Suomen ja koko maan Oiva-tarkastuksen yleisarvosana / rivikohtainen jakauma arvosanoittain.

	Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut	Itä-Suomi	Koko maa
 Oivallinen	88,7 % / 60,7 %	90,3 % / 55,9 %	86,0 % / 45,5 %
 Hyvä	10,1 % / 36,0 %	8,0 % / 34,2 %	10,8 % / 37,7 %
 Korjattavaa	1,2 % / 3,3 %	1,6 % / 9,7 %	3,1 % / 15,8 %
 Huono	0 %	0,1 % / 0,2 %	0,1 % / 1 %

Vähiten puutteita esiintyi laitos- ja keskuskeittiöissä sekä hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa. Eniten puutteita ilmeni ravintoloissa ja kahviloissa. Vähäisempiä (B, hyvä) sekä vakavampia (C, korjattavaa) puutteita ilmeni lähinnä liittyen tilojen, pintojen ja välineiden puhtauden ja kunnossapidon, elintarvikkeista annettavien tietojen, elintarvikkeiden lämpötilojen hallinnan tai henkilökunnan toiminnan laiminlyönteihin.

Uuden elintarvikelain mukainen valvonnan perusmaksu laskutettiin toimijoilta toisen kerran vuoden 2023 aikana.

Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet kunnissa vuonna 2023:

Kehittämis- teema	Painopiste	2023	Ympäristöterveys- palveluiden osallis- tuminen 2023
<p>Tiedolla johtaminen ja digitaalisuus</p>	<p>Valvonnan tulokset ohjaamaan valvontaa</p> <p>Jatkuu vuodelta 2020: Kunnossapito (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3) Puhtaanapito (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2) Markkinointi (Oiva-rivi 13.3) Valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkintöjen valvontaprojektin valvontaprojekti (Oiva-rivit 13.1 ja 13.2)</p> <p>Jatkuu vuodesta 2022: Lämpötilahallinta (Oiva-asiakokonaisuus 6 "Elintarvikkeiden lämpötilojen hallinta", jonka riiveille siirretään lämpötilahallintaan liittyvät asiat myös muiden asiakokonaisuuksien alta) Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9) Takaisinvedot (Oiva-rivi 16.6)</p>	<p>Painopisteiden 1-2 yhteenveto</p> <p>Painopisteiden 5. - 6. toteutus</p> <p>Kunta toteuttaa painotettua valvontaa</p>	<p>Kyllä osallistuttiin Lämpötilahallinta osuuteen</p>
	<p>Valvojan työkalupakki Valvonnassa tarvittavan osaamisen kokoaminen valvojan työkalupakiksi, josta tieto on löydettävissä helposti ja ymmärrettävästi.</p> <p>Alustavia työkalupakin osa-alueita ovat virkamiehen vastuut ja velvollisuudet, pakkokeinojen käyttäminen, tiedon löytäminen ja hyödyntäminen, tarkastuksen toteuttaminen ml. etätarkastukset, vuorovaikutus ja valmentava ote sekä johtaminen – esimiehen vastuut ja velvollisuudet. Työkalupakkiin lisätään osa-alueita tarpeen mukaan ja eri vuosina painotetaan ja kehitetään eri asioita.</p>	<p>Kunnat osallistuvat koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään.</p>	<p>Kyllä</p>

	<p>Kohteet valvonnan piiriin Kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne lakisääteisesti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kuuluvat. Aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle</p>	<p>Kunnat jatkavat selvitystyötä, kuuluuko toimijan olla elintarvikevalvonnan piirissä</p>	<p>Kyllä</p>
	<p>Sähköisen asioinnin kehittäminen 1.Luonnonmukainen tuotanto: Sähköinen asiakaspalvelu 2020–2022 2.Rehuvalvonta 2021-2024: Qlik (Erakko-Elmo) kehittäminen raportoinnin tarpeisiin, sähköisen asioinnin laajentaminen 3.Elintarvikevalvonta: VATIn jatkuva kehittäminen 4.Alkoholivalvonta: Alkoholielinkeinorekisterin uudistaminen</p>	<p>Kunnat osallistuvat kehittämiseen soveltuvin osin</p>	<p>Osallistuttu VATIn jatkuvaan kehittämiseen antamalla kommentteja VATIn toiminnallisuudesta Ruokavirastolle</p>
<p>Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä</p>	<p>Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen</p>	<p>Kunnat osallistuvat suunnitteluun ja yhteistyötapaamisiin</p>	<p>Osallistuttu yhteistyötapaamisiin teamilla</p>
	<p>Kehitetään valmiutta torjua ja valvoa luomuun liittyviä petoksia 2020-2023</p>	<p>Kunnat toteuttavat painotettua valvontaa</p>	<p>Ei ole osallistuttu</p>
<p>Valmius ja kriisinhallinta</p>	<p>Pandemiavalmiuden kehittäminen -koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa</p>	<p>Kunnat ottavat käyttöön sovitut toimintatavat</p>	<p>Kyllä</p>

*) Elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmaan ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelmaan osallistutaan, mikäli Ruokavirastolta tulee näytteenottoopyyntö.

3.2 Terveystoimintalain mukainen valvonta

Taulukko 5: Terveystoimintalainvalvonnassa suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset vuonna 2023 kohdetyypikohtaisesti

Valvontakohdetyyppi	Valvonta-kohteiden lkm	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot (lasten ja nuorten kohteet)	14	8	7
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	27	13	11
Liikunta ja virkistystoiminta	37	23	19
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	30	13	14
Sosiaalihuollon palvelut	54	20	23
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	22	5	8
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m ³ /d)	3	3	2
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m ³ /d) tai muu asetuksen 1352/2015 mukainen kohde	41	19	21
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m ³ /d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde	12	6	2
Yhteensä	240	110	107
Valvontasuunnitelman toteutuminen 97 %			

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset toteutuivat vuonna 2023 97 %.

Talousveden valvonnassa painopiste oli edellisten vuosien tapaan Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta 1352/2015 mukaisten valvontatutkimusohjelmien päivittämisessä asetuksen mukaisiksi. Vettä toimittavan laitoksen riskienhallintasuunnitelman tekeminen yhteistyössä ympäristönsuojelun ja ELY-keskuksen kanssa.

Talousveden valvojat kokoustivat säännöllisesti ELY-keskusten, aluehallintoviraston ja kuntien välisten tilannekuvapalaverien muodossa.

Vedenlaatutietojen tallentaminen VATiin on vienyt paljon työaikaa ja ollut haastavaa Vatin toimimattomuuden takia. Vesilaitosten talousveden laatua valvotaan laitospaikoissa valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Talousveden laatu on yhteistoiminta-alueella täyttänyt Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksissa 1352/2015 ja 401/2001 asetetut laatuvaatimukset ja -tavoitteet.

Yhden vettä toimittavan laitoksen säännöllisen valvonnan näytteessä oli poikkeavuutta, joka vaati selvittelytyötä laitoksen ja viranomaisen kesken. Tilanteesta ei aiheutunut terveyshaittaa veden käyttäjille ja tilanne saatiin selvitettyä. Ylimääräistä työtä aiheutti myös kahden haastavan yksityisen kaivon tilanteen selvittäminen. Ohjausta ja neuvontaa annettiin myös vesilaitoksen saneeraukseen liittyen. Ympäristöterveysvalvonta on osallistunut Siilinjärven pohjavesien suojelusuunnitelmien tekoon.

Kylpylöiden, yleisten uima-altaiden ja uimarantojen uimaveden laatu on täyttänyt lainsäädännön vaatimukset. Ylimääräistä työtä aiheutti kuitenkin kaksi jätevesipumppaamon ylivuotoa, jotka eivät kuitenkaan lopulta vaikuttaneet uimarantojen uimaveden laatuun. Kylpylöiden toiminnanharjoittajat hoitavat itse allasveden valvonta- ja käyttötarkkailun näytteenoton. Näytteenoton laadun varmistamiseksi terveydensuojeluviranomainen ottaa rinnakkaisnäytteitä ja opastaa näytteenottajia tarvittaessa. Uimarantavesien näytteenoton hoitaa edelleen terveysvalvonta.

Asetuksen uusiutumisen myötä Legionella bakteeriin liittyen on tullut uutta lisätyötä. Alueen uimalat ovat osallistuneet paikalliseen Legionellaprojektiin ja sen tiimoilta niille on annettu ohjausta ja neuvontaa. Legionella-näytteenottopyyntöjä Terveys- ja hyvinvoinnin laitokselta tuli 2 kappaletta ja niiden määrän odotetaan lisääntyvän.

Vesien lämpötilat on mitattu julkisten tilojen tarkastusten yhteydessä. Niitä on mitattu myös asunnontarkastusten yhteydessä, mikäli asukkaat ovat kuuluneet legionellan osalta riskiryhmiin.

Terveysuojeluvalvonnan painopisteet olivat omavalvonnan tukeminen sekä elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö. Vuonna 2022 tehtiin alueen terveydensuojeluvalvonnan kohteille omavalvonnan ohje, jota on lähetetty toimijoille tarkastuskertomusten liitteenä myös vuonna 2023.

Julkisten rakennusten valvontaa tehdään riskiperusteisesti ja 14 kohteessa tarkastus-
heyttä on nostettu riskinarvioinnin perusteella. Yksi sosiaalihuollon on työllistännyt valvojia merkittävästi kohteessa aloitetun käyttökieltoprosessin vuoksi.

Säännöllisen valvonnan kohteiden sisäilmatyöryhmät ovat kokoontuneet aktiivisesti ja seitsemässä kohteessa on kohdekohtainen sisäilmatyöryhmä. Valvojien työaikaa on mennyt niiden osalta myös ohjaukseen, neuvontaan ja viestintään.

3.3 Tupakkalain mukainen valvonta ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

Tupakkalakiin perustuvaa valvontaa tehtiin pääsääntöisesti elintarvike- ja terveydensuojelun valvontatarkastusten yhteydessä.

Taulukko 6: Tupakkalain valvonnassa suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset vuonna 2023 kohdetyypikohtaisesti

Kohdetyyppi	Kohteiden lkm *)	Suunnitellut tarkastukset, lkm	Toteutuneet tarkastukset, lkm
Vähittäismyynti	42	23	22
Ravintola tai muu ravitsemistila, jossa on erillinen tupakointitila	0	0	0
Yhteensä, lkm	42	23	22
Valvontasuunnitelman toteutuminen 96 %			

*) valvontasuunnitelma 2023

Nikotiinivalmisteiden myynnin valvontatarkastuksia tehtiin samoissa kohteissa kuin tupakkatuotteiden myynnin valvontaa. Vuonna 2023 yhteistoiminta-alueella oli 42 tupakan vähittäismyyntipaikkaa ja 24 nikotiinivalmisteiden myyntipaikkaa, joista 19 myyntipaikkaa tarkastettiin.

Valvontayksikkö osallistuu säännöllisesti Siilinjärven kunnan HYTE työhön ja sitä kautta saatiin tietoa ehkäisevän päihdetyön tekemien tupakan ostokokeiden tuloksista vuonna 2023. Tietoa voidaan käyttää hyödyksi tupakan myynnin valvontatyössä.

3.4 Muut terveysvalvonnan tehtävät

Terveysvalvonnalle muut lainsäädännössä mainitut tehtävät vievät paljon aikaa. Muita tehtäviä ovat valtakunnallisen VATI-ohjeistuksen (Ohje elintarvike-, kuluttajaturvallisuus-, terveydensuojelu- ja tupakkalain valvontatietojen tallentamisesta valvontatietojärjestelmään, https://www.valvira.fi/documents/14444/22511/VATI2_ohje_160115.pdf) mukaisesti:

Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset

Suunnitelman ulkopuolisiin tarkastuksiin lasketaan mukaan esimerkiksi asunnontarkastukset ja valituksen tai epäilyn perusteella tehdyt tarkastukset sekä osa seurantatarkastuksista. Asunnontarkastuksiin liittyy usein useammassa vaiheessa tehtäviä rakennetutkimuksia ja niistä annettavat asiakirjalausunnot. Suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten määrä vaihtelee vuosittain suurestikin. Vuonna 2023 ulkopuolisten tarkastusten määrä oli 57 kpl.

Asuntojen osalta yhteydenottoja tuli runsaasti, ja käsittelyyn tuli 48 kohdetta. Asuntojen terveyshaihtaepäilytarkastukset ovat usein työllistäviä ja pitkäkestoisia ja vaativat useamman tarkastuksen kohteeseen. Asunnontarkastukset pyritään aina tekemään kahden tarkastajan voimin työturvallisuuden sekä asiakkaan ja tarkastajan oikeusturvan varmistamiseksi.

Ilmoituksen ja hakemuksen käsittely

Ilmoituksia ja hakemuksia käsiteltiin kaikissa valvontalajeissa yhteensä 65 kpl. Määrä sisältää 5 talousvesilaitoksen riskinarvioinnin hyväksymishakemusta. Usein toiminnanharjoittajalta täytyy pyytää lisätietoja koskien ilmoitusta tai hakemusta.

Yhteydenotot (sisältäen ohjauksen ja neuvonnan)

Yhteydenotot ja niiden vaatimat toimenpiteet kirjattiin pääsääntöisesti VATI-tietojärjestelmään sekä pienemmät yhteydenotot osin myös erilliseen Excel-taulukkoon. Yhteydenottoon reagoidaan sen laadun mukaan viipymättä, työtilanteen ja riskinarvioinnin mukaisesti.

Vuonna 2023 tuli runsaasti yhteydenottoja rottahavainnoista ympäri yhteistoiminta-aluetta. Niiden tiimoilta annettiin paljon neuvontaa ja ohjeistusta, laadittiin tiedotteita ja annettiin lehtihaastatteluja. Tarvittaessa yksittäisiin kohteisiin tehtiin myös katMuu viranomaistyö

Muuhun viranomaistyöhön lasketaan seuraavat asiat:

- Katselmukset
- Neuvottelut ja viranomaispalaverit
- Kouluttaminen
- Koulutukseen osallistuminen
- Tiedottaminen
- Raportointi

Muuta viranomaistyötä oli vuonna 2023 yhteensä noin 200 htpv verran (sisältäen valmistautumisen ja perehtymisen).

Koulutussuunnitelman mukaiseen täydennyskoulutukseen käytettiin terveysvalvonnan yksikössä henkilöä kohden keskimäärin 9,1 htpv eli yhteensä 73 htpv.

Näytteenotto ja mittaukset

Viranhaltijoiden tekemiä näytteenottoja/-mittauksia oli vuonna 2023 yhteensä 82 kpl terveydensuojelun ja elintarvikevalvonnan osalta. Määrä pitää sisällään elintarvikevalvonnan osalta näytteenottosuunnitelman mukaiset näytteet sekä vierasainevalvonta näytteenoton. Terveysuojelun osalta näytteet ovat pääasiassa uimavesinäytteitä.

Annetut lausunnot

Terveydensuojeluviranomaiselta pyydetään lausuntoja mm. kaava-asioihin, ympäristölupa-asioihin, valtakunnallisiin valvontaohjelmiin ja –ohjeisiin liittyen. Lausuntoja annettiin vuonna 2023 yhteensä 40 kappaletta.

Kehittämistyö

Vuoden 2023 aikana toimintaa kehitettiin osallistumalla LaatuNet koulutuksiin ja pitämällä LaatuNet laadunhallintajärjestelmän mukainen johdon katselmus. Syksyllä 2023 järjestettiin koko henkilökunnalle yhteinen kehittämispäivä teemana asiakastyytyväisyyskyselyn laatiminen. Kysely on tarkoitus toteuttaa vuoden 2024 aikana. Yksi toimialueen viranhaltija suorittaa parhaillaan LaatuNetin sisäisen auditoijan koulutuskokonaisuutta ja toinen LaatuNetin Hyvän hallinnon osaajan koulutusta.

Ruokavirasto toteutti valvontayksikköön yhteisen kalastuspolitiikan valvonnan ohjauskäynnin. Käynti toteutettiin säännöllisen valvonnan tarkastuksen yhteydessä yhteen valvontayksikön kala-alan laitoksista. Ruokaviraston ja laitoksen henkilökunnan lisäksi käynnille osallistui neljä Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden viranhaltiaa sekä yksi ympäristöterveyslautakunnan jäsen.

Lokakuussa 2023 valvontayksikössä otettiin käyttöön uusi, koko valvontayksikön yhteinen eläinlääkintähuollon potilasohjelma KliniQ. Tämän ohjelman käyttöönotto on varautumista uuteen eläinlääkintähuoltolakiin ja se on yhtenäistänyt toimintatapoja eri vastaanottojen välillä. Ohjelma on myös mahdollistanut klinikkamaksujen käyttöönoton kaikilla yhteistoiminta-alueen ja Kuopion eläinlääkärinvastaanotoilla vuoden 2024 alusta.

Microsoft Teams-alustan käyttöä on kehitetty aktiivisesti ja se on helpottanut kokouskäytäntöjä koko yksikössä sekä työvuoro- ja lomasuunnittelua erityisesti eläinlääkintähuollossa.

Siilinjärven kunnassa otettiin käyttöön sisäilmailmoituskäytäntö HaiPro järjestelmään. Terveysvalvonta on ollut aktiivisesti kehittämässä ilmoituslomaketta ja ilmoituskäytäntöä. Terveysvalvonta on yksi ilmoituksia käsittelevä osapuoli. Vuonna 2023 ilmoituksia on tullut 90 kpl.

Sisäilmatyöryhmien toimintaa on kehitetty Siilinjärvellä ja Lapinlahdella ja näitä hyviä käytäntöjä voidaan hyödyntää myös muissa yhteistoiminta-alueen kunnissa.

Tutkintapyyntö

Valvonta-alueella ei tehty tutkintapyyntöjä vuonna 2023.

Matka-ajat

Terveysvalvonnan henkilöstöltä kului työaikaa työmatkoihin/-ajoihin noin 50 htpv vuoden 2023 aikana.

Taulukko 7: Terveysvalvonnassa vuonna 2023 tehdyt muut tehtävät

<i>Tehtävä</i>	<i>Lukumäärä (kpl)</i>	<i>Arvio htpv</i>
<i>Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset</i>	69	140
Ilmoituksen ja hakemuksen käsittely (pl. talousveden riskinarvioinnin hyväksymishakemukset)	60	32
Yhteydenotot	506	126
Talousveden valvontatutkimusohjelmat sisältäen näytteenottosuunnitelman	14	98
Näytteenottosuunnitelmat (asetusmuutos)	30	30
Vettä toimittavien laitosten riskinarviointi (hyväksytyt arvioinnit + yhteistyö laitosten kanssa)	5	15
Muu viranomaistyö <ul style="list-style-type: none">• Katselmukset• Neuvottelut ja viranomaispalaverit• Kouluttaminen• Koulutukseen osallistuminen• Tiedottaminen• Raportointi• VATI		273
Näytteenotto ja mittaukset (vain omat ottamat)	82	15
Ruokamyrkytyspäilyt	3	6
Tutkintapyyntö	0	0
Matka-ajat		50
Annetut lausunnot	40	80
Yhteensä		864 htpv =3,9 htv*

*1henkilötyövuosi = 220 henkilötyöpäivää

3.5 Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuma

Valvontasuunnitelmassa esitetään kunkin valvontalajin suunnitellut tarkastukset vuodelle 2023 (liite A).

Taulukko 8: Toteutuma valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista
*ml. maidontuotantotilojen hygieniavalvonta

Valvontalaji	2023	2022	2021	2020	2019
Elintarvikevalvonta*	77 %	73 %	63 %	55 %	67 %
Terveysturvallisuuden valvonta	97 %	76 %	57 %	52 %	52 %
Tupakkalain valvonta	96 %	44 %	81 %	46 %	55 %
Toteuma yhteensä	85 %	71 %	63 %	53 %	62 %

4. Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen

4.1 Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta

Vuonna 2021-2023 tehdyt eläinsuojelu- ja eläintautilainsäädännön mukaisten tarkastusten määrät näkyvät alla olevassa taulukossa. Kaikki vakavat epäilyyn perustuvat eläinsuojelukäynnit tehtiin tapauksen kiireellisyydestä riippuen viimeistään noin kuukauden kuluessa epäilyilmoituksen saapumisesta, kiireelliset tapaukset nopeammin pääsääntöisesti saman viikon aikana tai jopa samana päivänä. Kiireettömiä eläinsuojelukäyntejä ja eläinsuojelusuositustarkastuksia siirtyy työvoimatilanteesta johtuen osittain myös vuodelle 2024. Valvontatehtävien määrä kasvaa koko ajan ja kesällä saatu uusi valvontaeläinlääkärin virka ei ainakaan vielä ole helpottanut ruuhkan purkua.

Ns. määräaikaistarkastukset kohdentuvat eläinsuojelulain 24 § mukaisiin ilmoituksenvaraisiin seura- ja harraste-eläinten pitopaikkoihin (esim. kennelit, hevostallit, eläinmyymälät ja eläinkaupat). Näiden kohteiden tarkastukset pyritään tekemään 4-5 vuoden välein. Tällä hetkellä niihin ei ole ollut resursseja.

Lemmikkieläinten kohdalla epäily kohdistui useimmiten eläimen riittämättömään liikuntaan ja eläimen pitopaikan tai pidon puutteisiin. Sairaana lemmikin asianmukainen hoito on laiminlyöty entistä useammin. Tuotantoeläinten eläinsuojeluepäilyissä syynä oli useimmiten pitopaikan ahtaus ja eläinten likaisuus. Tuotantoeläimiin kohdistuvien epäilyilmoitusten taustalla on usein tilalla tehdyt havainnot tai teuraseläinten huono kunto. Myös tuotantoeläimillä oli vuonna 2023 useampia eläinsuojeluilmoituksia, joiden taustalla oli sairaan eläimen hoidotta jättäminen tai myöhäinen hoidon aloittaminen.

Lemmikkien osalta tilanne korjaantui usein neuvonnalla tai määräyksellä ja lyhyellä määräajalla mutta myös lemmikkien osalta suuntauksena näyttäisi oleva tapausten pitkittyminen.

Entistä useammin lemmikille on täytynyt etsiä kokonaan uusi pitopaikka tai se on jouduttu lopettamaan. Tuotantoeläinten osalta tilanteet usein pitkittyvät ja asian ratkaiseminen vaatii yleensä enemmän aikaa ja useamman tarkastuskäynnin samaan kohteeseen. Pitkittyneitä ja hankalia tapauksia on hoidettu yhteistyössä Itä-Suomen aluehallintoviraston ja poliisin kanssa mutta tapauksia on nyt pystytty paremmin hoitamaan loppuun asti myös omalla valvontaeläinlääkäritiimillä.

Vuoden 2023 aikana alueella oli useampia työllistäviä nautakarjojen salmonellatapauksia ja niihin liittyviä näytteenottoja. Muut eläintauteihin liittyvät valvontatehtävät olivat pääsääntöisesti vastustus- ja kartoitusohjelmiin liittyviä tehtäviä ja valvottaviin eläintauteihin (esim. salmonella, EHEC, esikotelomätä, BKD, maedi-visna ja scrapie valvontaan) liittyviä tehtäviä. Vuonna 2023 luonnonvaraisissa puluissa todettiin Newcastlel tautia. Alueelta lähetettiin tutkittavaksi useampia lintuinfluenssanäytteitä mutta tautia ei todettu.

Valvontaa varten oli vuonna 2023 2,8 valvontaeläinlääkärin virkaa (1,0 ja 1,0 sekä 0,8) kesällä 2023 saatiin uusi valvontaeläinlääkärin virka. Eläinsuojeluilmoitusten ja käyntien määrä on vuoden 2023 aikana ollut selvässä kasvussa. Vasteajat sekä ensimmäisissä tarkastuksissa että uusintatarkastuksissa ovat olleet kasvussa. Kaikki kiireelliset eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtävät on kuitenkin saatu hoidettua. Eläinsuojelutapausten vakaavuus on lisääntynyt koko ajan.

Valvontaeläinlääkäreitä on tällä hetkellä 4 henkilöä, joten praktikoiden tekemä eläinsuojeluvälivalvonta on vähäistä ja painottuu kiireellisiin päivystystapauksiin. Koska alueella päivystää koko ajan kaksi praktikkoeläinlääkärää, on omalle asiakkaalle tehtävät eläinsuojelutarkastukset pystytty minimoimaan. Kaikki henkilötietoja sisältävät eläinlääkintähuollon asiakirjat on tallennettu Siilinjärven kunnan sisäisiin verkkokansioihin, joihin on käyttöoikeudet vain eläinlääkintähuollon omalla henkilöstöllä.

(Henkilövajauksen ja) lisääntyneiden eläinsuojelu ja eläintautivalvontatehtävien takia kaikkia vuodelle 2023 suunniteltuja maidontuotantotilojen hygienia tarkastuksia ei saatu tehtyä. Vuonna 2023 Kuopioon tehtiin 18 kpl (50 % toteuma) ja YT-alueelle 15 kpl (48 % toteuma) yhteensä 33 kpl (49 % toteuma) maidontuotantotilojen hygienia tarkastuksia. (2022 YT alue 44 %, Kuopio 138 %, molemmat alueet yhteensä 95 %).

Taulukko 9: Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonnan käyntimäärät vuonna 2021 - 2023 yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa

	2021			2022			2023		
	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta
	Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset		Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset		Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset	
Yhteistoiminta-alue	97	0	43	120	0	45	133	0	36
Kuopio	97	0	41	138	0	21	179	0	53
Yhteensä	194	0	84	258	0	66	312	0	89
Yhteensä	194		84	258		66	312		89

4.2 Eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkäripalveluiden laatu ja määrä olivat kysyntään nähden riittävät. Myös terveydenhuoltopalveluita ja ei-kiireellisiä, perustason pieneläinpalveluita on voitu tarjota pääosin kysyntää vastaavasti. Kaikki vakituiset praktikkovirat on saatu täytettyä mutta sijaisten saatavuudessa on välillä ollut haasteita mikä on ajoittain aiheuttanut kuormittumista vakituisille viranhaltijoille.

Alueella on jonkin verran myös yksityisiä eläinlääkäripalveluita, erityisesti terveydenhuollossa ja pieneläinpalveluissa. Yksityiset palvelut vähentävät kunnaneläinlääkäreiden työmäärää niissä kunnissa, joissa on tarjolla sekä yksityinen että kunnallinen palvelu. Kunnaneläinlääkäreiden työmäärä vaihtelee jonkin verran eri toimipisteiden kesken. Töitä on vuonna 2023 pyritty tasaamaan myös toimipisteiden välillä, erityisesti kiertävän praktikon hyödyntäminen on tehostunut vuonna 2023.

Toimipisteverkoston arvioinnille ei toistaiseksi ole ollut tarvetta, mutta mikäli eteen tulisi esim. yksittäisen vastaanoton lakkauttaminen, niin käytävissä on vastaanottokohtaiset käyntimäärät usean vuoden ajalta. Yhteisvastaanottojen myötä sivutoimipisteiden eläinlääkäritarvetta muokataan käyntimäärien ja kyseisen kunnan tarpeiden mukaan.

Suureläinpäivystyksessä on yksi päivystysalue ja kaksi päivystyspiiriä, jolloin alueella päivystää kaksi eläinlääkärinä yhtä aikaa. Pieneläinpäivystys on eriytetty koko yhteistoiminta-alueella. Pieneläinpäivystyksen järjestää Kuopion kaupunki, joka ostaa sen yksityiseltä toimijalta, tällä hetkellä Evidensia Savon Murre eläinsairaala.

Kaikki kunnan palveluksessa olevat eläinlääkärit täyttävät eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 16.2 §:n ja -asetuksen (VnA 1031/2009) 2 §:n mukaiset vaatimukset. Eläinlääkintähuollon henkilöstölle laadittiin koulutussuunnitelma vuodelle 2023. Kukin eläinlääkintähuollon työntekijä osallistui keskimäärin noin 6,4 koulutuspäivään vuodessa.

Taulukko 10: Eläinlääkärikäyntien määrät yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa vuosina 2021 - 2023

	Eläinlääkärikäynnit 2021					Eläinlääkärikäynnit 2022					Eläinlääkärikäynnit 2023				
	pieneläimet		suureläimet			pieneläimet		suureläimet			pieneläimet		suureläimet		
	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys
YT-alue	4133	5	1954	94	622	4160	5	1862	116	518	4235	10	1468	84	485
Kuopio	2599	12	2815	189	592	2701	7	2674	197	634	2862	13	2263	157	518
Yht.	6732	17	4768	283	1214	6861	12	4536	313	1152	7097	23	3731	241	1003
Yhteensä	6749		6266			6873		6001			7120		4975		

5. Toimintatuotot

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesta säännölliseen valvontaan sisältyvistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista on perittävä kunnan ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen maksu. Siilinjärven ympäristöterveyspalveluilla oli vuonna 2022 voimassa ympäristöterveyslautakunnan 16.12.2020 (§ 14) hyväksymä maksutaksa, jossa tuntiveloitushinta oli 60 €. Vuonna 2022 elintarvike- ja terveydensuojelulain säännöllisen valvonnan kohteille tuli lakisääteinen 150 € valvonnan perusmaksu. Lisäksi tupakkatuotteiden myynnin vuosimaksua korotettiin 250 € -> 350 €.

Taulukko 11: Vuosien 2021–2023 valvontasuunnitelmiin perustuvasta valvonnasta sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä kertyneet tulot.

Osa-alue	2021	2021	2022	2022	2023	2023
	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset
Valvonnan perusmaksut			41700	-	41400	-
Elintarvikevalvonta	9780	720	18690	2280	17640	1620
Elintarvikevalvonta, eläinlääkintähuolto	4870	240	4260	-	3338	-
Vientitodistukset + lihantarkastusmaksut	15840	-	8874	-	7800	-
Terveydensuojelu	9990	5760	20250	1200	29520	2400
Tupakkalain valvonta vuosimaksu	19500	-	27025	1980	25500	- 540
Nikotiinivalmisteen myynnin valvonta	-	-	1800	-	1800	
Näytteenotto	2280	-	1920	-	3660	
Tulot yhteensä € / vuosi	68980+sisäiset 5460= 74251		129979		134138	

Tulot perusmaksusta, valvontamaksuista ja hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä vuonna 2023 olivat yhteensä 134138 € euroa. Ympäristöterveydenhuollon toimintatuotot suunnataan täysimääräisesti oman toiminnan kustannusten kattamiseen.

Ympäristöterveyspalvelut ei voi periä maksua valvontasuunnitelman ulkopuolisista suoritteista, kuten lausunnoista, asiakasvalituksiin ja neuvontaan liittyvistä tarkastuksista ja palaverista.

6. Henkilövoimavarat ja niiden riittävyys

Ympäristöterveyspalveluiden käytettävissä olevat voimavarat olivat vuonna 2023 keskimäärin 27 htv (30 henkilöä).

Taulukko 12: Vuonna 2023* terveystarkastuksen sekä eläinlääkintähuollon valvontatehtäviä hoitaneet henkilöt

* tilanne 31.12.2024

Virka / toimi	Viranhaltija	Tehtävät
Terveystarkastajat	Anni Aallosvirta p. 044 740 1427, 1.7.2022-	Lapinlahti, Kaavi, Tuusniemi, Rautavaara: terveydensuojeluvalvonta pl. talousveden valvonta
	Tiina Aarni p. 044 740 1464 9.9.2022-	Terveydensuojelunvalvonta
	Antti Hartikainen p. 044 740 1434	Siilinjärvi: terveydensuojeluvalvonta pl. talousvesivalvonta
	Sirpa Hakkarainen p. 044 740 1458	Siilinjärvi, Lapinlahti, Rautavaara: talousveden valvonta
	Ritva Savolainen puh. 044 740 1424	Siilinjärvi, Lapinlahti, Rautavaara, Tuusniemi, Kaavi: elintarvikevalvonta
	Mari Oikarinen puh. 044 740 1468 sij. Eetu Rahkonen	Talousvesivalvonta (Kaavi, Tuusniemi, Rautavaara), uimavedet, uima-allasvedet
	Hallintosihteeri	Katja Närhi puh. 044 740 1425
Ympäristöterveysjohtaja	Kaisa Hartikainen p. 044 740 1435	Ympäristöterveysjohtaja, ympäristöterveydenhuollon johtaminen, lautakunnan esittelijä, elintarvikevalvontaa
Valvonta-eläinlääkärit	Laura Rytönen p. 044 740 1480	Eläinsuojeluvalvonta eläintautivalvonta

	Karoliina Eskelinen p. 044 740 1456 Petra Lihtamo p.044 740 1499 Heidi Brisk p. 044 740 1416	elintarvikevalvonta (maidontuotantotilojen hygienia- valvonta)
Vastaava eläinlääkäri	Joni Pulliainen puh. 044 740 1423	Eläinlääkintähuollon suunnittelu ja järjestäminen elintarvikevalvonta (eläinperäisiä elintarvikkeita val- mistavat laitokset)
Kunnaneläin- lääkärit	14 kpl	praktiikka ja suureläimet, tautivalvonta, kiertävä praktikko

Terveysvalvonnan henkilövoimavarat vuonna 2023 riittivät melko hyvin valtakunnallisten valvontaohjelmien mukaisen tarkastustiheyden toteuttamiseen. Säännöllisen valvonnan toteuma vuonna 2023 oli 85 %.

Tupakkalain ja terveydensuojelulain mukainen valvonta toteutui yli 90 %. Elintarvikevalvonnan toteumaa (77 %) laskee valvontaeläinlääkäriresurssin vajeesta johtuva alle suunnitellun toteutunut maidontuotantotilojen hygienia-tarkastusten määrä. Valvontaeläinlääkäriresurssia saatiin lisää kesällä 2023, joten tilanteen odotetaan korjautuvan vuoden 2024 aikana.

Valtakunnallisia tarkastustiheyksiä on tarkasteltu riskiperusteisesti valvontayksikön omassa valvontasuunnitelmassa. Suunnitelman ulkopuolisessa valvonnassa tärkeimmät akuutit työtehtävät, kuten erityistilanteet ja valitustapaukset, on hoidettu ensisijaisina. Terveysvalvonnan työn tulisi olla myös ennaltaehkäisevää kaikissa valvontalajeissaan. Tähän olemme pyrkineet vaikuttamaan mm. laatimalla lausuntoja ympäristömme uusista toiminnoista, rakentamisesta ja alueiden käytön suunnittelusta sekä neuvomalla toimijoita ja kulluttajia sekä osallistumalla viranomaisten välisiin yhteistyökokouksiin.

Siilinjärvellä 27.2.2024

ympäristöterveysjohtaja
Kaisa Hartikainen